

Mesura de Govern

Les prestacions en benefici de la comunitat a Barcelona

ÍNDEX

---

1. **Introducció**
  2. **Substitució de sancions administratives per prestacions en benefici de la comunitat**
  3. **Mesures alternatives de caràcter penal: la cooperació amb el Departament de Justícia**
  4. **Els recursos municipals posats a disposició de l'aplicació de Prestacions en Beneficis de la Comunitat**
  5. **Circuit de gestió de la demanda**
  6. **Mesures substitutòries executades en equipaments i serveis municipals**
  7. **Les penes en benefici de la comunitat**
  8. **Mesura de Govern**
-

1. Introducció

Les Prestacions en Benefici de la Comunitat com a alternativa a les sancions són un recurs òptim pel desenvolupament de polítiques basades en la responsabilització dels infractors i en la recuperació social dels danys produïts.

En els darrers anys s'han produït canvis rellevants en l'àmbit normatiu i en les realitats socials que requereixen una adaptació de la resposta de l'Ajuntament i d'altres serveis i institucions públiques, per tal de garantir que l'aplicació d'aquestes polítiques sigui socialment útil i operativament sostenible.

2. La substitució de sancions administratives per prestacions en benefici de la comunitat

---

Antecedents

L'Ajuntament de Barcelona està compromès, des de fa anys, en la recerca i desenvolupament de mesures alternatives a les sancions, tant administratives com penals. A través de la responsabilització dels infractors, aquestes mesures han de permetre la recuperació social del dany produït i, especialment en el cas dels menors, reforçar la dimensió educativa que tota sanció ha de tenir.

El compromís de l'Ajuntament de Barcelona en l'aplicació d'aquestes mesures queda palès en les diferents ordenances municipals, bona part de les quals recullen la possibilitat de substituir una sanció econòmica per treballs comunitaris o mesures en benefici de la comunitat.

Així, l'Ordenança sobre l'Ús de les Vies i els Espais Públics de Barcelona contempla la possibilitat de *substitució de les sancions per a la realització de treballs d'utilitat social* ; l'Ordenança dels Usos del Paisatge Urbà de la Ciutat de Barcelona recull *la substitució de la sanció de multes i la reparació de danys al domini públic municipal per treballs per a la comunitat*; l'Ordenança General del Medi Ambient Urbà permet *la substitució de les sancions per treballs en benefici a la comunitat* i, finalment l'Ordenança de Circulació de Vianants es refereix a la *remissió condicional de les sancions, deixant en suspens l'execució de les sancions a les normes de circulació quan el conductor assisteixi a sessions sobre seguretat viària*.

També en l'àmbit legislatiu, l'Ajuntament ha promogut la incorporació de mesures alternatives a la sanció en els textos legals més determinants. La Carta Municipal de Barcelona, en el seu article 30.3, expressa *la possibilitat de substituir la sanció econòmica per treballs en benefici a la comunitat, l'assistència obligatòria a cursos de formació o a sessions individualitzades o qualsevol altra mesura alternativa que tingui la finalitat de sensibilitzar l'infractor sobre quines son les normes de conducta en l'espai urbà o reparar el dany moral de les víctimes*.

L' Ordenança Municipal de Mesures per Fomentar i Garantir la Convivència Ciutadana a l'Espai Públic de la Ciutat de Barcelona

La necessitat d'avançar en la consolidació de sistemes de resolució de conflictes i en la recerca de respostes alternatives a les transgressions de la norma, tant pel que fa a la definició de processos de responsabilització personal i de caire educatiu, com pel que fa a la participació de la comunitat en la gestió del conflicte, va trobar una nova oportunitat amb l'aprovació de l'Ordenança Municipal de Mesures per Fomentar i Garantir la Convivència Ciutadana a l'Espai Públic.

En efecte, l'entrada en vigor de l'esmentada Ordenança l'any 2006 va suposar un punt d'inflexió tant en el debat ciutadà com en les operatives municipals davant els nous reptes de convivència emergents a la ciutat. L'Ordenança obre el ventall de d'aplicació de mesures alternatives i amplia les possibilitats de posar en pràctica criteris d'educació i responsabilització comunitària.

Així doncs, amb l'Ordenança es reforça de forma clara el compromís de l'Ajuntament en l'aplicació de mesures en benefici de la comunitat, i molt especialment quan es tracta d'infractors menors d'edat. En aquest cas, l'Ajuntament s'obliga a proposar sempre una mesura educativa que substitueixi la sanció, perseguint que la sanció recuperi la dimensió educativa i de compromís ciutadà del menor i, si s'escau, dels seus tutors.

En concret, l'Ordenança de Mesures per Fomentar i Garantir la Convivència a l'Espai Públic de Barcelona preveu, en l'article 93, la possibilitat de substitució de les sancions pecuniàries i la reparació dels danys, per sessions formatives, participació en activitats cíviques o altres tipus de mesures educatives i/o en benefici de la comunitat i tenen caràcter obligatori les previstes a l'article 84.2 per als menors d'edat.

En concret, l'Ordenança explicita el següent:

- Les sessions formatives podran impartir-se, amb caràcter individual o col·lectiu, en substitució de les sancions en aquells casos en què així estigui previst a la pròpia Ordenança.
- Les mesures educatives i/o en benefici de la comunitat també poden substituir la reparació econòmica dels danys causats als béns de domini públic municipal, amb el consentiment previ de l'interessat. En aquests casos, l'Ajuntament haurà de reparar els danys causats llevat que el treball que realitzi la persona sancionada consisteixi precisament en la reparació del dany produït.
- En els casos en què l'infractor sigui menor d'edat, l'Ajuntament tindrà especial cura que les mesures substitutòries tinguin un caràcter educatiu més que de restitució del dany. En aquest sentit, com a criteri general, les mesures en benefici de la comunitat no podran superar els tres mesos d'activitat.

3. Mesures alternatives de caràcter penal: la cooperació amb el Departament de Justícia

---

Des de l'any 1991 l'Ajuntament de Barcelona col·labora amb la Direcció General de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya per posar en marxa recursos alternatius a les mesures penals. Fruit d'aquest treball conjunt, l'any 1996 se signa el primer conveni de col·laboració amb el Departament de Justícia per a l'execució d'acords i mesures de reparació a la víctima i activitats de serveis en benefici a la comunitat, dictats per l'Autoritat Judicial de Menors i, en el cas de joves d'entre 16 i 18 anys, per jutjats ordinaris.

L'any 2004, el Departament de Justícia de Catalunya en aplicació de les obligacions i competències que la legislació vigent li atorga pel que fa a l'execució de penes i mesures penals alternatives signa un conveni amb la Federació de Municipis de Catalunya i amb l'Associació Catalana de Municipis de Catalunya (les esmentades obligacions i competències de la Generalitat es recullen en la Llei Orgànica 10/1995 de 23 de novembre del Codi Penal, la Llei Orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors i la Llei 27/2001 de Justícia Juvenil, de 31 de desembre, del Parlament de Catalunya).

L'Ajuntament de Barcelona fidel a la seva política de promoció de vies de recuperació social del conflicte i de mesures en benefici de la comunitat s'adhereix al conveni signat entre la Generalitat i les esmentades associacions de municipis i, en el marc d'aquesta adhesió, es compromet a:

"...facilitar als col·lectius de persones que estiguin sotmeses a mesures o resolucions judicials dictades per la jurisdicció penal o a la jurisdicció de menor, o al procés de reinserció que se'n derivi, l'accés als serveis socials municipals, com també als serveis de formació, d'inserció laboral, de salut, de cultura, de lleure o d'altres que siguin necessaris..".

4. Els recursos municipals posats a disposició de l'aplicació de Prestacions en Beneficis de la Comunitat

---

Per a dur a terme aquesta política l'Ajuntament de Barcelona posa a disposició un ventall de recursos i dispositius prou ampli per ajustar la infracció comesa i la restitució del dany a la comunitat, de forma beneficiosa tant per l'infractor com per la pròpia ciutat. Destaquem els següents:

Projectes/ programes de districte:

- ✓ **Activitats organitzades/coordinades pel promotor de civisme del Districte:** treballs de suport a les entitats i actes organitzats pel Districte o amb el seu suport, en relació a la participació i promoció del civisme
- ✓ **Activitats previstes en la programació anual de Serveis Personals:**
  - ✓ Curses, rues, passejades, etc...
  - ✓ Actes culturals puntuals
  - ✓ Actes culturals periòdics: fires, mostres, etc...

Treballs directament relacionats amb l'organització dels actes i activitats: logística, muntatge, organització materials, etc., sota la direcció del tècnic del Districte, entitat promotora o responsable de la Guàrdia Urbana segons les tasques encomanades.

Equipaments municipals

- ✓ **Centres cívics:** treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats programades (cursos, tallers, exposicions, espais de lleure, espais formatius...) i tasques relacionades amb la logística i manteniment dels espais (ordre, neteja, organització de materials, manteniment de pintura, fusta...)

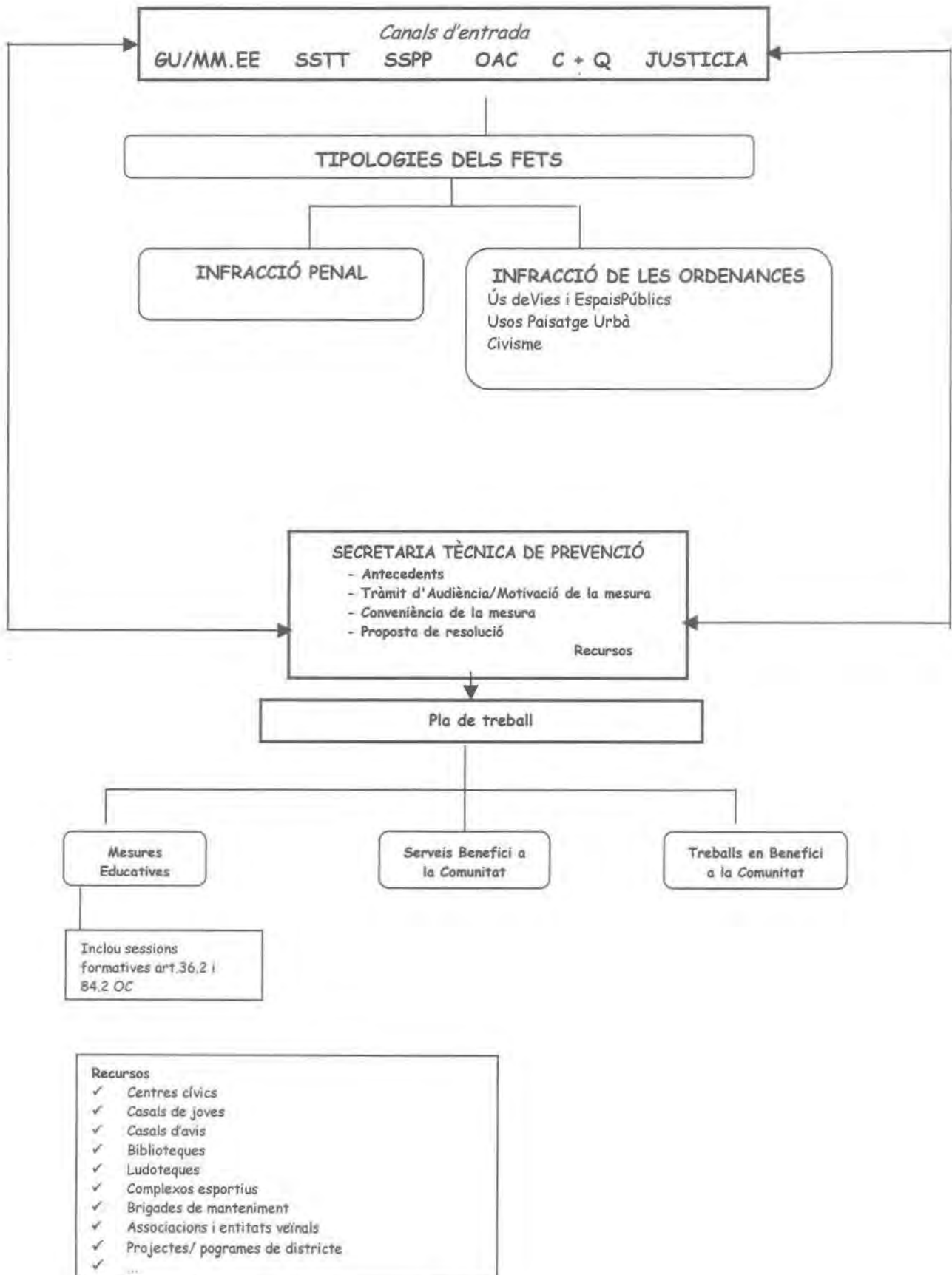

- ✓ **Casals de joves:** Treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats programades (cursos, tallers, exposicions, espais de lleure, espais formatius...) i tasques relacionades amb la logística i manteniment dels espais (neteja, manteniment de pintura, fusta...)
- ✓ **Casals d'avis:** Treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats programades (cursos, tallers, exposicions, espais de lleure, espais formatius...) i tasques relacionades amb la logística i manteniment dels espais (ordre, neteja, organització de materials, manteniment de pintura, fusta...). Acompanyament i suport a les persones amb mobilitat reduïda, atenció especial a persones amb necessitats especials, etc.
- ✓ **Biblioteques:** Treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats pròpies de la biblioteca (ordinàries i programades) en relació al servei de vigilància, préstec i manipulació i manteniment de llibres, Cd's..., i activitats de promoció cultural (actes de presentació de llibres, tallers de lectura, etc., i tasques relacionades amb la logística i manteniment dels espais (ordre, neteja, manteniment de pintura, fusta...)).
- ✓ **Ludoteques:** Treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats pròpies de la biblioteca (ordinàries i programades) en relació al servei de vigilància, préstec i manipulació i manteniment dels jocs i material didàctic, etc., activitats de promoció cultural i tasques relacionades amb la logística i manteniment dels espais (ordre, neteja, manteniment de pintura, fusta...).
- ✓ **Complexos esportius:** Treballs relacionats directament amb l'organització de les activitats pròpies del centre i altres activitats programades de promoció esportiva (actes, jornades, curses...), i tasques de logística i manteniment dels espais (ordre, neteja...)

Serveis Municipals

- ✓ **Guàrdia Urbana:** Tasques de col·laboració amb les funcions de protecció de les persones: escoles (entrades i sortides dels centres d'ensenyament), peatonalització de vies urbanes, passos de vianants, actes ciutadans amb gran afluència (cavalcada de reis, curses i maratons, festa major, etc.), protecció en interiors d'illa, etc.
- ✓ **Parcs i jardins:** treballs de manteniment de l'arbrat, neteja i tasques de col·laboració amb el personal del servei.
- ✓ **Centre d'acollida d'animals de companyia (Agència de Salut Pública):** cura de les instal·lacions i animals residents al centre
- ✓ **Transports Metropolitans de Barcelona:** tasques d'informació als usuaris del servei de transports, identificació de desperfectes a les instal·lacions (andanes, vestibuls, mobiliari, etc.) i ajut als usuaris amb dificultats de mobilitat.
- ✓ **Barcelona Serveis Municipals – Bicing-** tasques de trasllat de bicicletes entre estacions i tasques de manteniment en la base i en les estacions.

5. Circuit de gestió de demanda per prestacions en benefici de la comunitat

6. Mesures substitutòries executades en equipaments i serveis municipals. Període 2005-2007

Mesures administratives

Al llarg d'aquests darrers tres anys, hem substituït un total de 138 sancions administratives per mesures educatives i/o prestacions en benefici de la comunitat, que s'han executat en equipaments i serveis municipals. Dels total d'infractors, 127 eren menors d'edat. Aquestes sancions representen un total de 1.628 h de mesures educatives i/o prestacions en benefici de la comunitat.

Mesures penals

Pel que fa a les mesures penals, durant el mateix període s'han executat en serveis i equipaments municipals un total de 184 mesures judicials en benefici a la comunitat, que representen un total de 14.055 h. Del total de sancions, 127 casos tenien com a infractor un menor d'edat penal.

Pel que fa al nombre mesures substitutòries executades en altres dependències municipals, destaquem la participació de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins que en els darrers tres anys ha acollit un total de 161 casos que representen 12.500 h executades.

7. Les Penes en Benefici a la Comunitat

La reforma del Codi Penal de l'any 2003 (LO 15/03) va ampliar abastament els supòsits en els quals la resposta penal, pel que fa als adults, són els treballs comunitaris o en benefici a la comunitat.

La substitució de penes com, per exemple, l'arrest de cap de setmana i la conversió de penes de presó inferiors a dos anys en jornades de treballs en benefici a la comunitat va suposar un augment important de la demanda d'aquest tipus de mesura. Cal destacar també que la reforma té un impacte especialment rellevant en els il·lícits relacionats amb la violència domèstica, la conducció temerària i/o sota efectes del consum d'alcohol.

L'aplicació de la reforma va suposar passar de 1.350 persones, l'any 2004, amb sentències de mesures penals alternatives, a 5.000 persones l'any 2006, de les quals 3.000 van ser treballs en benefici a la comunitat. Aquest increment ha suposat, conseqüentment, un augment significatiu dels casos: l'any 2007 des de l'Ajuntament de Barcelona s'han supervisat més de 13.000 hores de treballs en benefici a la comunitat realitzades en diferents serveis municipals.

L'entrada en vigor, l'1 de desembre del 2007, d'una segona reforma del Codi Penal, en aquest cas relativa a les infraccions en matèria de seguretat viària, fa preveure un increment encara més important de les sentències de mesures alternatives i/o en benefici a la comunitat associades.

Aquesta nova realitat juntament amb la convicció del valor afegit que les mesures en benefici de la comunitat tenen per a la ciutat, fan que sigui necessari consolidar un sistema de gestió d'aquestes mesures que sigui sostenible en el temps, tant per la pròpia ciutat com, en el cas de les mesures de caràcter penal, per l'administració de justícia.

Així, en la darrera Junta Local de Seguretat de Barcelona l'Ajuntament va exposar la necessitat d'una reflexió compartida entre els sistemes judicial i administratiu, sobre els paràmetres i criteris mínims comuns necessaris per fer compatible l'execució de les mesures en benefici de la comunitat i l'activitat pròpia de la ciutat i dels seus serveis i equipaments públics.

En aquest sentit, la Junta va acordar crear un grup de treball, amb la participació de la judicatura, la fiscalia, la Direcció General de Justícia i el propi Ajuntament, que, en un termini de sis mesos, haurà de fer les recomanacions que cregui necessàries per garantir el bon funcionament del sistema de resposta pública, tant en termes d'execució com de sostenibilitat, en el benentès que cal garantir efectivament la intencionalitat educativa de la mesura, tant pel que fa a la recuperació de l'infractor com pel que fa a corresponsabilització de la comunitat.

8. MESURA DE GOVERN

---

1. Per atendre el creixement de la demanda d'execució de penes en benefici a la comunitat, l'Ajuntament de Barcelona, a més d'ampliar la implicació dels propis serveis, promou el compromís de les entitats i empreses de serveis amb concessions i contractes municipals, mitjançant la inclusió en els futurs plecs de contractació, de clàusules d'acceptació de la realització i tutela de les Prestacions en Benefici a la Comunitat i Mesures Educatives que l'Ajuntament proposi.

Mentre les contractes siguin vigents, i a l'espera dels nous plecs de condicions, es posarà en funcionament un sistema de places fixes supervisat per Manteniment i Serveis a fi i efecte de poder donar resposta a les demandes de substitució de sancions pecuniàries o de penes judicials.

2. En les bases d'ajuts i subvencions a entitats previstes per l'any 2008, s'obre una nova línia subvencionable per aquelles propostes que promoguin la gestió alternativa de conflictes i de mesures educatives i/o en benefici a la comunitat.
3. L'Ajuntament de Barcelona signarà un conveni-marc amb el Departament de Justícia de la Generalitat que reguli l'execució de totes aquelles mesures educatives i/o en benefici a la comunitat es desenvolupin ja sigui en els propis equipaments municipals, ja sigui en instituts o empreses amb participació municipal.
4. Per tal de donar una resposta àgil a les demandes d'execució de mesures de substitució per infraccions penals i administratives, reforçarem el sistema de places fixes (ja existent en l'actualitat a la Guàrdia Urbana) ampliant aquest sistema en altres serveis municipals.
5. Continuarem informant sobre la possibilitat de substituir les sancions administratives per mesures en benefici de la comunitat, especialment quan l'infractor sigui menor d'edat, atès el caràcter educatiu i preventiu que aquestes han de tenir. En aquest sentit ja s'ha reeditat el fulletó explicatiu que serà distribuït en equipaments municipals, oficines d'informació i d'altres serveis públics.